

I Broholm Möbelfabriks liggare från åren 1902 och 1903 kan man läsa att min pappa Gustaf Jonsson gjorde sin utbildning som lärling och det blev hans yrke genom hela hans liv.

Broholms Möbelfabrik i Södra Vi fanns åren 1888 till 1970 talets början där gjordes möbler i nästan 90 år.

En historia om Broholm skriven av journalisten Nils-Erik Pettersson kunde man läsa som julläsning i Vimmerbytidningen.

Den blev i det närmaste 90 år gammal. Frid vare nu över dess minne! Verksamheten vid möbel verkstaden i Broholm utanför Södra Vi har upphört. En epok är slut ... I den gamla fyren är det kallt och svart och i maskinsalens takupphängda trans- missioner har spindlarna perfekta ställningar för sina byggnadsverk. Risken för att hjulen åter skall börja snurra är liten, för att inte säga obefintlig. Annat var det när *Henning Krähne*, snart 81 år, började som lärling, eller "Fyrpojke" som det hette på

den tiden. Det var 1908 och då stod sannerligen inga hjul stilla. De som fanns snurrade både bittida och sent! Verkstaden anlades i början på 1880-talet och har sedan byggts ut i ett par etapper. På tillverkningsprogrammet fanns de första åren nästan bara byggnadsnickrier, exempelvis fönster och dörrar, men så småningom blev det möbler. Och snart dominerade dessa . Från sekelskiftet handlade det bara om möbler, finare sådana i såväl valnöt som björk, ek och mahogny. Hur många möblemang - hantverksmässigt tillverkade - som lämnat den lilla verkstaden på kullen mellan Södra Vi och Sunds prästgård är det ingen som vet. Vi vet bara att det är många, många . Henning är född och uppvuxen på Broholm. Det var därför naturligt att han skulle bli snickare.

Tillsammans med honom gjorde jag för någon månad sedan besök i de gamla verkstadslokalerna, där nu Broholms unga förmågor ägnar sitt intresse mer åt det mekaniska än åt det trätekniska. Tiderna förändras! De gamla maskinerna väcker massor av minnen till liv. Bandsågen kommer jag mycket väl ihåg, berättar Henning. På den höll min bror Erhard på att såga itu huvudet - ja, det kunde ha gått riktigt illa ... - Min syster Emy och jag låg på golvet och drog på det undre hjulet för allt vad tygen höll medan Erhard sågade. Han blev så betagen av sitt arbete att han inte märkte hur nära han kom det oskyddade bladet. Och så fick han ett ordentligt jack i pannan. Sen blev det bannor för hela bunten om jag inte minns fel, skrattar Henning. Tillverkningen har i alla år skett under hantverksmässiga former .. Visst har maskinparken utökats så smått efterhand - från den första svarven, bandsågen och kantsågen. Men det har aldrig varit frågan om stordrift, aldrig något löpande band ...

Personalstyrkan har inte varit särskilt stor. Fyra fem anställda plus "mäster" när den varit som mest omfattande. Under de sista åren var man bara två, dåvarande ägaren Gunnar Larsson och dennes brorson Lars. Det har alltid varit Larsson i ledningen. Adolf Paulus Larsson startade fabriken, som redan några år senare övertogs av dennes tre söner Axel, Carl och Gustav. Innan man skrev 1900 var Carl ensam kvar - bröderna hade valt det "stora landet i väster", Amerika - och han drev företaget till sin död 1932, då sonen Karl tog över. Sedan denne omkommit i en olyckshändelse på hösten 1951 blev hans bror Gunnar ansvarig för driften och den sista tiden, innan nedläggningen, arbetade Lars Larsson ensam. Maskinparken har som sagt utvecklats något med åren. Så ock kraftkällorna ... Svarven och bandsågen drevs en gång med hjälp av trampor! Svarvstolen kan man tänka sig men bandsågen ... ? En hård ekbit och "trampkraft" gick det ihop? Hur som helst klarade man sig bra så länge man

Henning Krohne, född och uppvuxen på Broholm, fick naturligtvis utbilda sig till snickare. Här provar han "bettet" i den gamla bandsågen som han fortfarande minns väl från sin lärlingstid i början på

1900-talet. inte hade något bättre. Som bekant hade han ju heller inte så bråttom på den tiden. Ackord och annat stress- framkallande var okända begrepp. Och har förresten alltid varit okända på den lilla möbelfabriken! Kraftkälla nummer två blev en vindmotor - miljö- vänligt så det förslog redan i början -talet alltså - men en stormnatt blåste hela anordningen ned och så var vindkraftens tid förbi. Innan elektriciteten gjorde sitt intåg h-inn han också använda en fotogenmotor några år. An i dag kan man på baksidan av huset se det hål där avgasröret mynnade! - Det där med att vara "Fyrpojke" ställde inga större krav i början; det' gällde bara att ha eld i fyren och se till att limmet var i ordning. - Men så småningom fick jag allt mera aktivt delta i produktionen; såga, hyvla, limma och putsa ... - Over allt som hände höll "Mäster Larsson" (allt- så Hennings morbror) ett vakande öga. Gjorde vi inte rätt blev vi tillrättavisade. När Henning väl blivit "utexaminerad" hann han göra åtskilliga möblemang. - Det var intressant värre. Man fick jobba med en och samma sak, tills den var färdig - alltså från ritning till leverans. - Kamratskapet var för det mesta utomordentligt fint och något jäkt förekom inte. Men visst hade vi långa dagar, vi började 06.30 och arbetade med raster för frukost och middag fram till 18.30. Vi har berättat att det på verkstaden tillverkats såväl snickerier som stilmöbler men det har fabricerats likkistor också, tänka sig ... - "Gamle gubben Larsson" (Adolf Paulus) stod i källaren och tillverkade likkistor, det är riktigt, berättar Henning. Han gjorde fem-tio i stöten och det var fina saker, svärtade och välgjorda! De Flesta kom väl till användning på ålderdomshemmet eller fattighuset som det da hette. Minns jag rätt fick Larsson 15 kronor styck för kistorna! Adolf Paulus Larsson var en verklig "krutgubbe". Bara något år innan han dog, 93 år gammal, tog han simturer i Krön. Många är som sagt de möblemang som tillverkats i de små, och med dagens ögon sett föga ändamålsenliga, fabrikslokalerna i Broholm. Man satsade på kvalitet och det har faktiskt gått att sätta likhetstecken mellan Broholm och kvalitet. Då och då hittar man på auktioner möbler till- verkade i Broholm och de blir allt som oftast väl betalda. Henning Kröhne kom så småningom att lämna snickarbanan och i stället bli möbelförsäljare, och han slår fast att under alla år jag sysslat med möbler har Carl Larssons Möbelverkstad i Broholm nämnts med den allra största respekt i möbelkretsar. Men nu är alltså fabriken sedan några år tillbaka stängd. Driften har upphört. Det gick inte heller för denna lilla enhet att konkurrera med stordrift och plast.

Broholm under Södra Vi 3

1873

Liten backstuga betydligt närmare Krönsbro I Gamla Broholm byggdes av timmermannen /snickaren byggmästaren Adolf Paulus Larsson som kom från Adolfsnäs-Tegelbruket under Älö 1873. Han hade byggt även Adolfsnäs-Tegelbruket 1862 och när man flyttade därifrån innehöll familjen sju personer, makan Inga Sofia Carlsdotter från Sundstugan. AP och Inga Sofia var nygifta när de flyttade in i sin nya stuga 1862. 1888 Adolf Paulus och de tre sönerna Carl, Axel och Gustaf byggde en liten snickeriverkstad på Broholm, där de började tillverka snickerier; fönster, dörrar och en del inredning för att senare övergå till möbler. Då flyttades den lilla backstugan mitt föräldrahem också till Broholm, Verkstaden byggdes senare till med en bostadsdel och byggdes ut i flera etapper. Här fanns även en mindre ladugård med plats för bl a. ko gris och höns. AP hade också ansvaret för Kröns bro under många år. AP överlämnade ansvaret för driften till sönerna ganska snart men innan sekelskiftet 1800-11900 stod Carl som ensam ansvarig, Axel och Gustaf utvandrade till USA. Det var inte bara drängar och pigor som emigrerade, även duktiga hantverkare som snickare, smeder och skomakare sökte lyckan i väst. Dessutom kan den nya lagen om militärtjänst som antogs 1901 ha haft betydelse; Södra Vi hade åren efter 1901 den största utvandringen på 1900-talet: 1903 utvandrade 41 personer, av de 27 männen var 15 omkring 20 år gamla. När Carl dog 1932 tog sonen Karl, född 1911, över och utvecklade företaget rejält; bl.a. tack vare en satsning på stilmöbler. Men självfallet möblerade man också många hem, både i Södra Vi och bygden runt omkring. Kring 1950 började man även skraddarsy inredningar för butiker och även restauranger. Kalle omkom i en trafikolycka på mossarna mellan Södra Vi och Broholm i november 1951, r då han bakifrån påkördes av en motorcykel när han var på väg hem från samhället med virke på en kärra. Hans äldste son Lars

var då drygt två år, den yngste, Bengt, blott ett halvår. Verksamheten övertogs nu av brodern Gunnar, som tyvärr inte hade samma affärssinne. Under 1950-talet hade man fullt upp med jobb, större och mindre, men sedan böljade det gå kärvare och kärvare. När Gunnar gick bort fortsatte fjärde generationen, Kalles son Lasse, driften. Men i böljan på 1970-talet var det slut med Broholms Möbelverkstad. Johan Emil Persson /född i Brostugan under Skärstad/ f. -66 och Hilma Kristina Adolfsdotter f. -65, från Adolfsnäs under Älö gifte sig den 29 mars 1890, första barnet Ester Sofia föddes den 15 juli samma år!!, sonen Karl Erhard 1892, Gustaf Henning 1895 och Emy Kristina (min farmor) 1896. De två första barnen var födda i Granhult under Slitshult, de två sista i Broholm. Ester och Erhard dog både med en månads mellanrum i vintern 1908, 18 och 16 år gamla i engelska sjukan. Naturligtvis en svår förlust för familjen men Henning och Emy klarade sig. Maken Emil dog redan 1897, bara ett år efter att Emy fötts. Det var naturligtvis tufft för Hilma och hennes bror Carl iklädde sig ansvaret som förmyndare för sina barnbarn. Emy fick efter skolan ge sig ut och tjäna piga, som vanligt var för unga flickor från mindre bemedlade familjer vid den här tiden. Men på Broholm kom och gick den ena snickargesällen efter den andra, bland dem Kalle Malmberg som sedan startade Ejderns Möbelfabrik på Storgatan i Vimmerby, och hon råkade komma för nära en av dem, Erik "locke" Ahlstrand, och det resulterade i min far, Gustaf Erik Pettersson, som föddes sommaren 1920. Nu fick hon enligt ganska tillförlitliga uppgifter inte gifta sig med en enkel snickare för sin mor. Henning fick börja arbeta på möbelverkstaden, först som fyr- och limpojke bara 13 år gammal, efterhand med mer avancerade uppgifter; såga, hyvla, borra, limma ... Han berättade att han efter examen hos mästare Carl Larsson, alltså hans morbror, fick tillverka möblemang från ritning till leverans. Så småningom lämnade han Broholm och Södra Vi för Karlskoga, där han dels arbetade som möbelförsäljare. dels dreven egen möbelaffär. Min far gjorde samma "resa" i snickarvärlden. I folkskolan behövde han inte vara med på slöjden utan kantor Norman, som var hans lärare, menade att han nog kunde lära både mera och bättre hemma i Broholm. Han jobbade kvar till i slutet på 19s0-talet då han övergick till Södra Vi Byggnadssnickerier, där han arbetade med både sprutmålning och sammansättning. Broholmarna hade sin religiösa hemvist i S. Vi Missionsförsamling. Henning var god vän med bland andra Rut Nilsson, Erik och Emy Karlsson etc. Hittade ett medlemskort för Hilma från 1901 när jag röjde upp i mitt föräldrahem för några år sedan men tyvärr försvann det och jag har inte lyckats hitta det. Har för mig att medlemsavgiften var en krona eller så ... Missionsförsamlingen 150 år nästa år, 2009, då Missionskyrkan "fyller" 130. Men redan i år kan man fira minnet av den första egna predikanten, A P Fristedt anställdes nämligen 1908.